

MAGYARORSZÁG

Budapest

1972 AUG 27

Néhány óráig — a szusz utolsó napjaiban — Budának is lesz színháza. A várpalotában (közel a régi Várszínházhoz, amely az építők ígérete szerint belátható időn belül ismét állandó színház lesz!) egy sajátos körülmények közé telepített színházteremben, pontosabban pincében mutatkozik be a Nemzeti Színház együttese. Ennél, az egyszerű alkalomra választott helyszínnél csak az előadás ígér nagyobb meglepetést, hiszen a Pinkville című dráma — amelyet a magyar származású George Tábori írt —, az amerikai imperialisták hírhedt vietnami tömeggyilkosságát, a My Lai-i tragédiát idézi fel.

Torzítás nélkül!

A most kezdődő színházi évadot, amelynek tervezése hónapokkal ezelőtt megkezdődött, nem a különleges szenzációk jellemzik majd, hanem egy elkötelezett, a társadalom igazi problémáira tekintő műsorpolitika. Mindenekelőtt a magyar írók drámáira építenek, de bemutatják a szovjet és a népi demokratikus országok legjobb drámatermését is, mindazokat a műveket, amelyek egy-egy ország életéről, gondjairól és gondolatairól adnak hírt.

Malonyai Dezső, a Művelődésügyi Minisztérium színházi főosztályának vezetője: „Ami az új magyar drámákat illeti, a színházak részéről elkészített tervek azt ígérik, hogy az elmúlt évekhez képest — különösen, ami az arányokat illeti — javulásnak lehetünk tanúi. Mindenekelőtt, ami a drámák tematikáját illeti. Azok a darabok, amelyek társadalmi életünk belső konfliktusait nemegyszer eltorzítva és elferdítve ábrázolták, az utóbbi időben egyre farsztozabbakká váltak. Úgy tűnt, mintha drámaírásunk önmagát ismételné, egy bizonyos körön belül maradna. Az előzetes tervek most azt ígérik, hogy ez az erősen leszűkített világ tágulni, szélesedni fog; olyan darabok vannak előkészületben, amelyek napjaink pozitív problémáira keresnek választ. Ezek természetesen csupán ígéretek. Hogy végül is mi kerekedik ki belőlük, az minden esetben a rendezői elképzeléstől függ. Az értelmezéseknek, a »rendezői dolgozatoknak« mindig egyenértékűeknek kell lenniük az írói alkotással. A színház és az írók közötti konfliktus forrása leg több esetben az, hogy a rendező valami pluszt is odaképzelt a dráma mögé, valamit, aminek az írói gondolatvilághoz kevés, vagy egyáltalán semmi köze nincs. Színpadi tükröztes közben a rendező más képet ad a műről.”

Ha áttekintjük a fővárosi színházak előzetes műsortervét, számos jeles drámaíró nevével találkozhatunk. Dobozy Imre, Fejes Endre, Hubay Miklós, Illés Gyula, Németh László és Thurzó Gábor újabb műveinek vagy régebben készült drámáinak bemutatói mellett a fiatalabb nemzedék is jó néhány művel szerepel. Maróti Lajos debütáns drámájának címe Utolsó utáni éjszaka; Galambos Lajos Ady-drámával szerepel a Nemzeti Színház programjában. (A magyar klasszikusok sem hiányoznak. Petőfi Sándor egyetlen fennmaradt drámáját, a Tigris és hienát a Thália Színház újítja fel a költő születésének 150. évfordulójára alkalomból. Molnár Ferenc, Szomory Dezső, vagy a publicista, de drámaíróként is értékeset alkotott Zsolt Béla egy-egy színpadi művének előadását jelezték még színházaink az 1972/73-as évadra.)

Az újdonságok mellett az idei évad egyik fontos vonása a színházvezetés megszilárdítása, s ami

ettől elválaszthatatlan: az alkotóműhelyek, a kollektívák, vagyis az együttesek kialakításának kérdése. Ez a folyamat már az elmúlt szezonban megkezdődött, amikor a főváros két nagy prózai színházának élére új vezető került. Lezártnak, befejezettek tekinthető-e ez a tendencia? Mindez nem csupán egyes személyeket, hanem egész színházművészetünket foglalkoztató kérdés.

Malonyai Dezső: „Az elmúlt évadban is sok minden történt már ebben a vonatkozásban és az első jelek, az eredmények máris biztatóak. Mi a szándék? Nemcsak a fővárosban, hanem vidéken is meg

Színház

Utazások évadja

Tervezés több esztendőre

Az alkotóműhelyek problémája

BITSKEY TIBOR A THÁLIA SZÍNHÁZ KALEVALA-ELŐADÁSÁBAN

Néhány óráig Budának is lesz színháza

kell erősíteni a színházi alkotóműhelyeket. Nem adminisztratív eszközökkel való beavatkozásra gondolunk, hanem arra: kellő időben fel kell ismernünk a helyzetet, hogy egy már előzetesen elhatározott lépést tegyünk. Mit jelent ez konkrétan? Jövőre a főiskoláról nyolc új rendező kerül ki. Elhelyezésük három fő szempontot vetünk figyelembe: a végzős fiatalok óhaját, hogy hova kívánnak kerülni; a színházak igényét, tehát, hogy munkájukra hol van szükség, s ami a kettő között van: segíteni a fiatalokat döntésük meghozatalában, hogy elképzeléseiket és az általános érdekeket egyeztessék. Ez a meggyőzés akkor jó, ha időben történik, s már most elmondhatjuk, hogy ezek a jövőre végző rendezők már az idén tudják, hová kerülnek, ismerik vizsgarendezéseik időpontját, sőt, a most kezdődő szezont is lényegében annál a társulatnál töltik el, ahol lehetőségük nyílik majd a munkára.”

Előre felismerni

Nyolc fiatal rendező készül a jövőre. Tanáraik elmondották, hogy a fiatalok kivétel nélkül tehetségesek, értik a mesterséget, amelyet élethivatásul választottak, közülük nem egy arra is alkalmas, hogy az évek során valamelyik vidéki — vagy éppen fővárosi — színház főrendezője, esetleg igazgatója legyen. „Nem ítélet, hogy vidékre kell menni!” — mondja velük kapcsolatban, de általában is a fiatal művészeket illetően, a színházi főosztály vezetője. S ez valóban nem frázis. Az új szerződéses rendszer ugyanis ezeket az előre elhatározott lépéseket lehetővé teszi. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy X vagy Y végzős rendező két vagy három esztendőre valamelyik vidéki színházhoz szerződik, de már most tudja, hogy szerződése lejártakor melyik fővárosi színház tart majd igényt munkájára.

A jövőben hasonló módon történik a végzős színésznövendékek elhelyezése is. Ez kizárja annak lehetőségét, hogy egy-egy fiatal színész vagy színésznő, akit már főiskolás éve alatt „elkapott a gép-szif” (film, televízió) és Budapesten maradt, ám színházi munkája nem igazolta a vele szemben támasztott elképzeléseket, végül is — ahogy mondani szokták — két szék közül a pad alá kerül. (Különösen a fiatal színésznőkkel kapcsolatban vannak rossz tapasztalatok ezen a téren, jó néhány, az elmúlt években végzett színésznő tűnt el az ismeretlenség homályában, pedig talán, ha a vidéki színészet kevésbé látványos útját választotta volna, meg tudott volna küzdeni a sikerért.)

Utazások évadja — így is nevezhetnénk az 1972/73-as színházi szezont. Az elmúlt években örvendően sok kritikus, színházi szakember járt nálunk és élménybeszámolóik azt tükrözték, hogy itteni benyomásainkkal elégedettek, van mondanivalójuk az előadásokról, s általában színházművészetünkről is. A nálunk járt vendégek személyes vallomásai alapján támadt jó hírünket az élő bemutatkozással lehet — és kell is — tovább erősíteni. Ezért van különös jelentősége, hogy a következő hetekben és hónapokban megsokszorozódnak a színházak egyéni és csoportos utazásai.

A Thália Színház például külföldön — a Szovjetunióban — kezdi meg idei évadját. Szeptember 17 és 30 között Leningrádban, Tallinnban és Tartuban mutatják be a Kalevalát, a színház e kivételesen nagy sikerű darabját, amely 1968 óta 150 estén át szerepelt már a műsoron, s amivel korábban Helsinkiben is vendégszerepeltek a színház művészei. (Kazimir Karolynak, az előadás rendezőjének meghívása van Helsinkibe is, hogy az ottani Nemzeti Színház társulatával — amely egyébként 1973 márciusában Budapesten vendégszerepel — rendezze meg a Kalevalát.)

Szeptember 29-én és 30-án Budapesten is bemutatkozik a belgrádi Atelier 212, az egyik legjelentősebb kísérleti színház, amely két híres előadását (Übű király, Pince Hamlet) hozza el a magyar fővárosba. Október 6-án és 7-én a prágai Divadlo Navinograden (Színház a Szőlőskerteknél) együttese szerepel a Madách Színházban; október 14, 15 és 16-án pedig a londoni Royal Shakespeare Company társulata mutatja be világsikerű Szentivánéji álom produkcióját a Nemzeti Színházban, Peter Brook rendezésében.

Egyéni utak

Az együttesek utazása és meghívása mellett igen jelentősek az egyéni programok is. Tovsztonogov, a leningrádi Puskin Színház vezetője, aki egy alkalommal — 1957 tavaszán — már dolgozott nálunk, most a Nemzeti Színház együttesével Gogol: Revizor című vígjátékát készíti elő. A magyar rendezők közül Várkonyi Zoltánnak Salzburgba, Ádám Ottónak Moszkvába van meghívása egy-egy rendezésre. (Malonyai Dezső: „Az a célunk, hogy ne útibeszámolóik alapján szerezzenek benyomásokat művészeink, hanem saját maguk, munka közben, szakmai vitákon, találkozásokon, mert ezek a kapcsolatteremtés legjobb formái. Ezt bizonyította — többek között — a Szovjetunióban tavaly megrendezett magyar drámák hete is, s ehhez hasonlóan szeretnénk a jövőben a többi szocialista országba hírt vinni és adni életünkről, gondjainkról, ahogyan azok a drámákban és színházaink munkájában tükröződnek.”)

BÁNOS TIBOR